

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. (8~5) 266 3661, el. p. info@am.lt, http://www.am.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

I

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Aplinkos ministerija parengė ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimo Nr. 1418 „Dėl Valstybinės žemės sklypų perdavimo valdyti, naudoti ir disponuoti jais patikėjimo teise savivaldybėms taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą (toliau – Projektas).

Projekto rengimą paskatinusios priežastys ir tikslas

Lietuvos Respublikoje nuo 2010 m. liepos 1 d. galioja teisinis reguliavimas, kuriuo remiantis Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau – Nacionalinė žemės tarnyba) yra visos Lietuvos Respublikos valstybinės žemės, išskyrus žemės, kuri Lietuvos Respublikos žemės įstatymo ir kitų įstatymų nustatyta tvarka patikėjimo teise perduota kitiems subjektams, patikėtinė¹. Savivaldybės yra valstybinės žemės sklypų, perduotų savivaldybėms patikėjimo teise Vyriausybės nustatyta tvarka, Žemės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodytoms reikmėms ar kitų įstatymų nustatytais atvejais ir sąlygomis šio straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodytoms reikmėms, taip pat valstybinės miško žemės sklypų, perduotų savivaldybėms patikėjimo teise Vyriausybės nutarimais šio straipsnio 3, 6 ir 8 dalyse nustatyta tvarka ir sąlygomis, patikėtinės². Pagal galiojantį reguliavimą savivaldybės patikėjimo teise valdo tik valstybinės žemės sklypus, kurie joms perduoti nustatyta tvarka ir sąlygomis. Tačiau Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. birželio 30 d. priėmė Žemės įstatymo Nr. I-446 pakeitimo įstatymą Nr. XIV-1311, 2023 m. birželio 29 d. priėmė Žemės įstatymo Nr. I-446 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1311 2 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIV-2115 (toliau kartu – Žemės įstatymo pakeitimai), kuriais nustatė, kad miestų ir miestelių teritorijų ribose esančius valstybinės žemės sklypus ir sklypais nesuformuotus žemės plotus (toliau – valstybinė žemė) patikėjimo teise valdo savivaldybės. Seimas nustatė šios nuostatos įsigaliojimo datą – 2024 m. sausio 1 d. ir principinę šios nuostatos įgyvendinimo tvarką – tam tikrus kriterijus atitinkanti valstybinė žemė, esanti miestų ir miestelių teritorijų ribose, bus identifikuota kaip neperduotina savivaldybėms; likusi šiose ribose valstybinė žemė bus perduota savivaldybėms remiantis Vyriausybės nutarimu ir kiekvienai savivaldybei parengtais valstybinės žemės priėmimo–perdavimo aktais. Taigi, įstatymų leidėjas nuo 2024 m. sausio 1 d. papildomai įteisino savarankišką savivaldybių patikėjimo teisės į valstybinę žemę įgijimo pagrindą, jeigu valstybinė žemė yra miestų ir miestelių teritorijų ribose.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pagrindinis Projekto tikslas – nustatyti aiškesnį miestų ir miestelių teritorijų ribose esančios valstybinės žemės perdavimo savivaldybėms valdyti patikėjimo teise procesą pasirengiant nuo 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančiam reguliavimui. Atkreiptinas dėmesys, kad būtinybė sukurti ir turėti norminio pobūdžio daugkartinio taikymo nuostatas yra

¹ Žemės įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1 punktas.

² Ten pat, 7 straipsnio 1 dalies 2 punktas.

grindžiama, be kita ko, ateities įvykiais, pvz., po 2024 m. gali būti nuspręsta keisti miestų arba miestelių administracinės ribas arba nustatyti naujus miestus arba miestelius, todėl įvykus tokiems pokyčiams ir valstybinei žemei, buvusiai kaimuose ar viensėdžiuose, patekus į miesto ar miestelio administracinės ribas, atsirastis teisinis pagrindas šią žemę perduoti valdyti patikėjimo teise savivaldybėms. Be to, Žemės įstatymo pakeitimais įtvirtinti ne tik miestų ir miestelių ribose esančios valstybinės žemės perdavimas savivaldybėms valdyti patikėjimo teise, bet ir šios teisės pasibaigimo ir (ar) perdavimo kitam patikėtiniui pagrindai. Todėl reikia sukurti aiškias taisykles dėl patikėjimo teisės į valstybinę žemę pasibaigimo ir (ar) perdavimo kitam patikėtiniui.

Problema ir poreikio keisti reguliavimą šaltinis

Projektas parengtas vadovaujantis:

– Žemės įstatymo Nr. I-446 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1311 2 straipsnio 2 dalimi, pagal kurią Vyriausybė ir kitos šiame įstatyme nurodytos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos iki 2023 m. gruodžio 31 d. priima 2 straipsnio 13–22 dalyse pateiktų nuostatų įgyvendinamuosius teisės aktus;

– Žemės įstatymo Nr. I-446 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1311 2 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIV-2115 2 straipsnio 4 dalimi, pagal kurią Vyriausybė, Vyriausybės įgaliotos institucijos, kitos šiame įstatyme nurodytos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos iki 2023 m. lapkričio 30 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Sprendimo priemonės, įgyvendinimo kaštai, nauda, juos patirsiantys subjektai ir asmenų grupės, rezultatas, kurio tikimasi

Įgyvendinti Žemės įstatymo pakeitimus pasirinktas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimas Nr. 1418 „Dėl Valstybinės žemės sklypų perdavimo valdyti, naudoti ir disponuoti jais patikėjimo teise savivaldybėms taisyklių patvirtinimo“ atitinkamai jį pakeičiant.

2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 1418 patvirtintos Valstybinės žemės sklypų perdavimo valdyti, naudoti ir disponuoti jais patikėjimo teise taisyklės. Atkreiptinas dėmesys, kad jose aiškinamas tik vienas valstybinės žemės sklypų perdavimo savivaldybėms valdyti patikėjimo teise įstatyminių pagrindas – valstybinės žemės sklypai perduodami savivaldybėms valdyti patikėjimo teise Žemės įstatyme nustatytoms reikmėms Nacionalinės žemės tarnybos direktoriaus įsakymu. Žemės įstatymo Nr. I-446 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1311 2 straipsnio pakeitimo įstatymu, kuris įsigalios 2024 m. sausio 1 d., priimti pakeitimai, be kita ko, dėl šio žemės perdavimo savivaldybėms pagrindo – nebelineka Nacionalinės žemės tarnybos direktoriaus įsakymo dėl valstybinės žemės perdavimo savivaldybėms projekto privalomo derinimo su Aplinkos ministerija. Atsižvelgiant į tai, atsiranda pagrindas atlikti atitinkamus pakeitimus ir poįstatyminiuose dokumentuose.

Daug esminių pokyčių (valstybinės žemės miestų ir miestelių teritorijų ribose perdavimas savivaldybėms, kai kurių derinimų su Aplinkos ministerija panaikinimas, ir kt.) remiantis Žemės įstatymo pakeitimais įsigalios nuo 2024 m. sausio 1 d., tą pačią dieną planuojamas Projektu parengtos 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimo Nr. 1418 naujos redakcijos įsigaliojimas. Tačiau iki 2023 m. pabaigos Vyriausybė, Vyriausybės įgaliotos institucijos, kitos šiame įstatyme nurodytos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos turi teisiškai pasiruošti valstybinės žemės miestų ir miestelių teritorijų ribose perdavimui ir priimti reikalingus teisės aktus. Todėl Projektu siūloma galiojančios redakcijos 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 1418 patvirtintas taisyklės papildyti 15 punktu, jame reglamentuojant esamų laikotarpiu reikalingus pasirengimo veiksmus, o naujos redakcijos nutarimą ir juo patvirtintų taisyklių, kuriose, be kita ko, reglamentuojamas valstybinės žemės perdavimo savivaldybėms pagal priėmimo–perdavimo aktus procesas, įsigaliojimą nustatyti nuo 2024 m. sausio 1 d.

Projektu numatyta vėlesnė taisyklių kai kurių nuostatų, susijusių su Žemės informacinės sistemos funkcionalumo praplėtimu ir nuoroda į pasikeisiančią Žemės įstatymo struktūrinę dalį,

kurios numeracija ateityje pasikeis, įsigaliojimo data – 2025 m. sausio 1 d.

Dėl Projekto siūlomos priimti 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimo Nr. 1418 naujos redakcijos, įsigaliosiančios nuo 2024 m. sausio 1 d., parengimo motyvų

Atsižvelgiant į tai, kad reikia nustatyti sklandų procesą perduoti miestų ir miestelių ribose esančią valstybinę žemę patikėjimo teise savivaldybėms, ne tik 2024 m. sausio mėn., bet ir ateityje, Projektu yra siūloma:

- keisti 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimo Nr. 1418 pavadinimą³;
- atsižvelgiant į Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“, 141 dalį, nutarimą išdėstyti nauja redakcija;
- siekiant teisinio aiškumo, nutarimu tvirtinamas taisyklės suskirstyti į skyrius pagal reglamentuojamą valstybinės žemės perdavimo savivaldybėms valdyti patikėjimo teise įstatyminių pagrindą;
- atskirame skyriuje nustatyti savivaldybių patikėjimo teisės pasibaigimo ir (ar) perdavimo (grąžinimo) Nacionalinei žemės tarnybai arba perdavimo kitam patikėtiniui procesus;
- papildyti nutarimą papildomu priedu – priėmimo–perdavimo aktų forma.

Kaip ir numatyta Seimo priimtuose Žemės įstatymo pakeitimuose, Vyriausybės nutarimo, kuriuo valstybinė žemė bus perduodama savivaldybėms patikėjimo teise miestų ir miestelių teritorijų ribose, projekto rengėjas, valstybinės žemės priėmimo–perdavimo aktų projektų rengėjas ir savivaldybėms neperduotinos valstybinės žemės identifikavimą atliekantis subjektas yra Aplinkos ministerija, kuri organizuos reikalingų duomenų ir (ar) dokumentų surinkimą. Tai siūloma nustatyti ir Projektu. Kai atsiranda naujas miestas ar miestelis, o naujos ar pakeistos miesto ar miestelio teritorijos ribos išplečia miesto ar miestelio teritorijos plotą ar panaikinamas miestas ir miestelis, keičiamos miesto ir miestelio teritorijos ribos sumažina miesto ar miestelio teritorijos plotą ir savivaldybės patikėjimo teise valdoma valstybinė žemė patenka ar ne į miesto ir miestelio teritorijos ribas, Žemės informacinės sistemos tvarkytojas, gavęs Lietuvos Respublikos adresų registro atnaujintus duomenis ir pastebėjęs pokyčius informuoja Aplinkos ministeriją.

Projekto siekiami rezultatai – priėmus Projektą, bus užtikrintas nuo 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančio miestų ir miestelių teritorijų ribose esančios valstybinės žemės perdavimo savivaldybėms sklandus procesas.

Projektas įgyvendina Aštuonioliktosios Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 157.4 papunktį.

Projekte neperkeliamos ir neįgyvendinamos Europos Sąjungos teisės aktų nuostatos.

Projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“.

Projektas neatitinka Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punkto reikalavimų, todėl numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.

Projektui įtraukti į teisės sistemą kitų teisės aktų priimti nereikės.

³ Vietoj pavadinimo „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimas Nr. 1418 „Dėl Valstybinės žemės sklypų perdavimo valdyti, naudoti ir disponuoti jais patikėjimo teise savivaldybėms taisyklių patvirtinimo“ siūlomas pavadinimas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimas Nr. 1418 „Dėl Valstybinės žemės perdavimo valdyti, naudoti ir disponuoti ja patikėjimo teise savivaldybėms taisyklių patvirtinimo“.

Projekte nėra sąvokų.

Konsultacijų su visuomene nebuvo ir jos neplanuojamos.

Projekte neregamentuojamas asmens duomenų naudojimas.

Administracinės naštos skaičiavimai atlikti rengiant Žemės įstatymo pakeitimus, todėl atskirai Projektui neskačiuota.

Projektas teiktas derinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai, Nacionalinei žemės tarnybai, Lietuvos savivaldybių asociacijai, valstybės įmonei Registrų centrui, valstybės įmonei Žemės ūkio duomenų centrui.

Išskyrus valstybės įmonę Žemės ūkio duomenų centrą, pastabas ir pasiūlymus pateikė visi minėti subjektai; pastabų ir pasiūlymų savo iniciatyva pateikė valstybės įmonė Turto bankas, nors jai Projektas nebuvo teiktas derinti.

Į Specialiųjų tyrimų tarnybos pateiktas pastabas ir pasiūlymus atsižvelgta.

Į didesnę dalį Nacionalinės žemės tarnybos, valstybės įmonės Registrų centro pateiktų pastabų ir pasiūlymų atsižvelgta, kitos šių subjektų pastabos ir pasiūlymai, į kurias neatsižvelgta, suderinti darbo tvarka. Valstybės įmonės Turto banko pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos neatsižvelgta, suderinti darbo tvarka.

Į daugumą Teisingumo ministerijos pateiktų pastabų ir pasiūlymų atsižvelgta. Pridedamoje derinimo pažymoje argumentuotai atsakyta į Teisingumo ministerijos abejones ir klausimus. Taip pat Teisingumo ministerija atkreipė dėmesį į tai, kad Projektu tvirtinamose naujos redakcijos taisyklėse įgyvendinami šie įstatyminiai savivaldybių patikėjimo teisės į valstybinę žemę pasibaigimo pagrindai – kai savivaldybė nebenaudoja Nacionalinės žemės tarnybos vadovo sprendime nurodytoms reikmėms jai patikėjimo teise perduoto valstybinės žemės sklypo arba kai valstybinę žemę yra reikalinga viešosios transporto infrastruktūros valdytojo veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytoms valstybinėms funkcijoms atlikti viešosios transporto infrastruktūros valdytojui, nors įstatyminėse nuostatose nėra įtvirtinto pavedimo Vyriausybei nustatyti šių patikėjimo teisės pasibaigimo pagrindų įgyvendinimo tvarką. Taip pat Teisingumo ministerija, atsižvelgusi į tai, kad, lyginant su dabartiniu reguliavimu, Projektu siūloma išplėsti visuomeninių santykių reguliavimo sferą (pavyzdžiui, reglamentuojami žemės sklypais nesuformuotos valstybinės žemės plotų perdavimas valdyti patikėjimo teise, savivaldybių teisių į jai perduotą valstybinę žemę pasibaigimo pagrindai), pasiūlė Projektu pakeisti tiek nutarimo Nr. 1418, tiek nutarimu tvirtinamų taisyklių pavadinimus. Aplinkos ministerija pritarė siūlymui, tačiau darbine tvarka atkreipė Teisingumo ministerijos dėmesį į tai, kad dabartinis nutarimo Nr. 1418 tvirtinamų taisyklių tikslus pavadinimas nurodytas Lietuvos Respublikos sodininkų bendrijų įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje. Suderinusi su Teisingumo ministerija, ateityje kai bus rengiami Žemės įstatymo ir Sodininkų bendrijų įstatymo pakeitimai, Aplinkos ministerija įsipareigoja įtraukti į pakeitimus nuostatas, susijusias su pavedimu Vyriausybei nustatyti šioje pastraipoje nurodytų patikėjimo teisės pasibaigimo pagrindų įgyvendinimo tvarką ir su aktualia nuoroda į taisykles, kurių pavadinimą siūloma keisti.

Darbine tvarka aptariant Lietuvos savivaldybių asociacijos rašte pateiktą Vilniaus miesto savivaldybės siūlymą atsisakyti žemės sklypais nesuformuotų teritorijų plotų aprašymo ir žymėjimo žemėlapiuose, sudaryti tik perduodamų žemės sklypų sąrašą (apibrėžus jo aktualumo ar sąrašo peržiūrėjimo kriterijus) ir neperduodamos žemės sklypų sąrašą, ir atitinkamai nurodyti, kad savivaldybėms perduodami kiti į neperduodamos žemės sklypų sąrašą neįtraukti žemės sklypais nesuformuotos valstybinės žemės plotai, buvo paaiškinta, kad, siekiant įgyvendinti Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 4 punkte įtvirtintą atvirumo ir skaidrumo principą, iš ateityje rengiamo (-ų) Vyriausybės nutarimo projekto (-ų) dėl miestų ir miestelių teritorijų ribose esančios valstybinės žemės perdavimo patikėjimo teise savivaldybėms turi

būti aišku, kurie žemės sklypais nesuformuotos valstybinės žemės plotai perduodami patikėjimo teise savivaldybėms. Todėl prie tokio (-ų) rengiamo (-ų) Vyriausybės nutarimo projekto (-ų) turėtų būti pridėdama kartografinė medžiaga, kurią galėtų peržiūrėti ne tik savivaldybės specialistai, bet ir visuomenė, kuri nesinaudoja specialiomis priemonėmis erdviniam duomenimui peržiūrėti. Atsižvelgiant į tai, siūloma prie tokio (-ų) rengiamo (-ų) Vyriausybės nutarimo projekto (-ų) pridėti savivaldybei perduodamų žemės sklypais nesuformuotų valstybinės žemės plotų planus PDF formatu, kuriuose bus atvaizduojami plotai, suformuoti remiantis 2023 m. gruodžio 31 dienos Adresų registro, Nekilnojamojo turto registro ir kadastro duomenimis. Svarbu pažymėti, kad savivaldybės specialistai darbui naudos ne prie rengiamo (-ų) Vyriausybės nutarimo projekto (-ų) pridėtus planus PDF formatu, o Žemės informacinėje sistemoje tvarkomą valstybinės žemės erdvių duomenų rinkinį, kuriame bus tvarkomi erdviniai duomenys apie valstybei nuosavybės teise priklausančius žemės sklypus ir žemės sklypais nesuformuotų teritorijų plotus, taip pat erdviniai duomenys apie neperduotiną valstybinę žemę.

Projektas buvo skelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje. Visuomenės pastabų ir pasiūlymų dėl Projekto negauta.

Projektą parengė Aplinkos ministerijos Žemės ir teritorijų planavimo politikos grupės patarėjas Jaroslav Žibort (tel. 8 695 54 781, el. p. jaroslav.zibort@am.lt), Erdvinių duomenų politikos grupės vyriausioji specialistė Renata Tracevičienė (tel. 8 673 28 350, el. p. renata.traceviciene@am.lt).

PRIDEDAMA:

1. Projektas, 17 lapų.
2. Projekto lyginamasis variantas, 6 lapai.
3. Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo pažyma, 5 lapai.
4. Derinimo pažyma, 2 lapai.

Aplinkos ministras

Simonas Gentvilas

J. Žibort, mob. 8 695 54 781, el. p. jaroslav.zibort@am.lt

R. Tracevičienė, mob. 8 673 28 350, el. p. renata.traceviciene@am.lt